

Л. В. Лисяк,

д. е. н., професор, професор кафедри державних, місцевих та корпоративних фінансів,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ORCID ID: 0000-0003-2948-7089

С. В. Качула,

д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

ORCID ID: 0000-0003-2540-862X

Ю. О. Біневич,

магістрант кафедри державних, місцевих та корпоративних фінансів,
Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ORCID ID: 0000-0002-9842-0331

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.1.22

ЗМІНИ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В ПРОЦЕСІ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ДОСВІД ЄС В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

L. Lysiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of State,
Local and Corporate Finance, University of Customs and Finance

S. Kachula,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department
of Finance, Banking and Insurance, Dnipro State University of Agriculture and Economics

Y. Binevych,

Master's student of the Department of State, Local and Corporate Finance, University of Customs and Finance

CHANGES IN LOCAL BUDGET REVENUES AND EXPENDITURES IN THE FINANCIAL DECENTRALIZATION PROCESS: EU EXPERIENCE IN UKRAINIAN REALITIES

Статтю присвячено аналізу змін у доходах та видатках місцевих бюджетів у результаті реформування місцевих фінансів України в умовах євроінтеграції та порівнянню їх з показниками країн ЄС з метою виявлення та подолання основних проблем, що перешкоджають подальшому розвитку сфери місцевих фінансів та підвищенню добробуту населення. Наведено ключові результати проведення реформи фінансової децентралізації в Україні та в ряді країн ЄС (Іспанії, Італії, Польщі та Франції). Відмічено загальну тенденцію до збільшення власних доходів місцевих бюджетів як у країнах ЄС, так і в Україні. Визначено тенденцію змін у видатках місцевих бюджетів України та акцентовано увагу на необхідності подальшого зміцнення місцевих фінансів. Окреслено напрями розвитку місцевих фінансів у результаті завершення реформи децентралізації у контексті підвищення добробуту населення.

The relevance of the study of changes in revenues and expenditures of local budgets at the final stage of financial decentralization reform in Ukraine is determined by the necessity of assessment the effectiveness of its implementation, making necessary adjustments to enhance the impact on welfare, taking into account of the European Union (EU) experience.

The article is devoted to the analysis of changes in local budget revenues and expenditures in consequence of reforming Ukraine's local finances in the context of European integration and to

comparing them with EU indicators to identify and overcome major problems hindering further development of local finances and welfare. The financial decentralization reform key results in Ukraine and in EU countries are presented. The local finances of such countries as Spain, Italy, Poland and France, which are the closest to Ukraine in terms of size and population, are considered. Found that the current organization of local finance Ukraine practically corresponds to the level closest to it (land area, population and form of government) EU. There is a general tendency to increase local budget revenues in both EU countries and Ukraine. Comparison of own revenues of local budgets per capita in EU and Ukraine, as one of population welfare indicators. It was noted that despite the positive trend to this index significant increase in Ukraine in 2015–2019, respectively, in monetary terms, 1 inhabitant of Ukraine is much less than the revenues of local budgets in EU. The causes for this discrepancy are established. It is shown that significant part of GDP is generated by small and medium-sized businesses in EU, they are the main local budgets source. The basis of Ukraine local budgets revenues is determined and local finances development directions in Ukraine are substantiated. The main factor of the further development of Ukraine's local finances is GDP growth, which can be promoted through the development and effective implementation of socio-economic development programs, including regional ones. The directions of strengthening local finances as a result of the decentralization reform completion in the context of improving the population welfare are outlined.

Ключові слова: місцеві фінанси, реформа децентралізації, доходи місцевих бюджетів, видатки місцевих бюджетів, міжбюджетні трансферти.

Key words: local finances, reform, financial decentralization, local budget revenues, local budget expenditures, intergovernmental transfers.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Протягом всього періоду незалежності Україна тримається стратегічного курсу на інтеграцію до Європейського Союзу, що безпосередньо впливає на всі сфери державної політики, зокрема і на фінансову політику. Так, у рамках євроінтеграції в 2014 році в Україні сформовано законодавче підґрунтя, а з 2015 року розпочалася втілення реформи фінансової децентралізації. Її головним орієнтиром стало забезпечення фінансової самодостатності місцевого самоврядування з метою створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг.

Місцеві фінанси є одним із головних елементів фінансової системи держави, базовою передумовою стабільного соціально-економічного розвитку відповідних територій. Наявність міцної фінансової ресурсної бази дає можливість органам місцевого самоврядування повною мірою виконувати покладені на них функції [1, с. 212].

Основним напрямом реформування місцевих фінансів стало втілення європейського досвіду децентралізації владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування [2]. Проте, зважаючи на те, що Україна і країни ЄС дещо відрізняються за рівнем економічного розвитку, постає необхідність постійного аналізу й контролю процесу впровадження реформи, оцінки змін у доходах і видатках місцевих бюджетів. Особливо це актуально на заключному етапі реформи фінансової децентралізації в Україні, що визначається необхідністю оцінки ефективності її впровадження, можливістю внесення необхідних коректив для

посилення впливу на підвищення добробуту населення з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу (ЄС).

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Місцевим фінансам у контексті впровадження реформи фінансової децентралізації присвячено значну кількість праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Теоретичні і практичні аспекти організації місцевих фінансів та вплив на них реформи децентралізації розглядали такі вчені: І.О. Луніна, Т.Г. Бондарук [1], К.М. Бліщук [16]. Вплив реформи децентралізації на економічний розвиток країн присвятили свої праці А.Ф. Ватаману, Ф. Опря [3], Н. Славінскайте [4]. Позитивний вплив реформи децентралізації на спроможність виконання повноважень органами місцевого самоврядування в своїх дослідженнях довели Ляшек, Р. Тшецяковский [5] та С. Кмезич, В. Бартлетт, К. Джюлич [6]. Вплив реформи децентралізації на фінансову та податкову самостійність місцевого самоврядування досліджувала М. Павлова-Банова [7]. Попри значну кількість наукових праць, питання ефективності впровадження реформи децентралізації, з урахуванням особливостей економічного розвитку України, оцінка зміни доходів та видатків місцевих бюджетів з урахуванням досвіду країн ЄС потребують подальшого дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — оцінка змін доходів та видатків місцевих бюджетів як результату реформи децентралізації в Україні та країнах ЄС в умовах євроінтеграції з метою виявлення та подолання основних проблем, що пере-

Таблиця 1. Порівняння адміністративно-територіального устрою України та провідних країн Європи

Параметри	Іспанія	Італія	Польща	Франція	Україна
Площа, тис. км ²	504,6	301,3	312,7	674,8	603,5
Населення, млн осіб	46,7	60,6	38,5	67,8	41,9
Щільність населення, осіб на км ²	92,5	201,1	123,1	100,5	69,4
ВВП, млрд євро	1 245	1 790	532	2 426	133
ВВП на 1 особу (населення), тис. євро	26,7	29,5	13,8	35,8	3,2

Джерело: побудовано за даними [10—14].

шкоджають подальшому розвитку сфери місцевих фінансів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Децентралізована фінансова система гарно зарекомендувала себе в багатьох країнах. Проведення реформи децентралізації мало позитивний вплив на економічний розвиток регіонів, зокрема зростання ВВП та підвищення інвестиційної привабливості [3], та соціально-економічний розвиток країн загалом [4]. У Польщі втілення реформи сприяло підвищенню ефективності функціонування місцевого самоврядування [5], а в Сербії реформа мала позитивний вплив на економічний розвиток країни [6]. Проте в таких країнах, як Болгарія, Естонія, Румунія, Словаччина та Угорщина реформа децентралізації мала неоднозначні результати, адже сприяла зростанню фінансових ресурсів місцевого самоврядування за рахунок трансфертів, внаслідок чого бюджети цих країн залишаються у значній мірі залежними від центрального рівня управління [7].

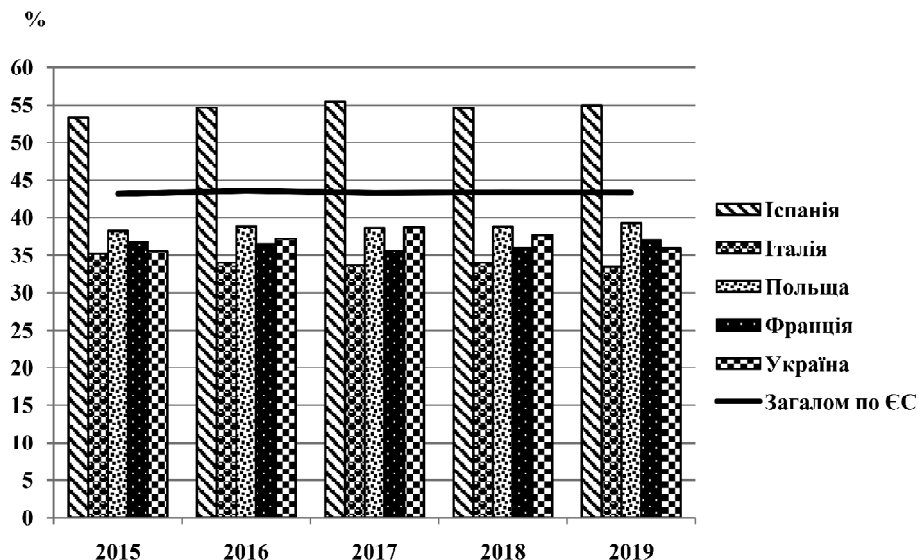
Таким чином, важливого значення набуває забезпечення децентралізованих повноважень органів місцевого самоврядування відповідними ресурсами для якісного виконання власних і делегованих повноважень. В Україні для вирішення даного завдання було внесено зміни до Податкового та Бюджетного кодексів. Завдяки цьому, з 1 січня 2015 року, місцеве самоврядування отримує більше фінансів для підвищення економічної спроможності. Так, об'єднані територіальні громади

(ОТГ) здобули повноваження та ресурси, які мають міста обласного значення, зокрема — зарахування до місцевих бюджетів ОТГ 60% податку на доходи фізичних осіб на власні повноваження. Окрім того, на місцях повністю залишаються надходження від податків: єдиного, на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно (нерухомість, земля, транспорт) [8].

Зміни законодавства стосувалися також і міжбюджетних відносин. Відтак тепер ОТГ мають прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом (до реформи прями відносини мали лише обласні та районні бюджети, бюджети міст обласного значення), для виконання делегованих державою повноважень їм надаються відповідні трансферти (дотації, освітня та медична субвенції, субвенція на розвиток інфраструктури громад тощо) [8].

Таким чином, реформа фінансової децентралізації значно вплинула на організацію місцевих фінансів, зокрема, було впроваджено нову ланку системи місцевих фінансів — фінанси об'єднаних територіальних громад, а місцеві бюджети були доповнені новими статтями доходів та видатків. Наразі реформа перебуває на заключному етапі та має певні, зокрема й позитивні, результати [9], що дають змогу оцінити ефективність її впровадження.

Реформа децентралізації в Україні передбачає втілення найкращого європейського досвіду в сфері організації місцевої влади та, зокрема, місцевих фінансів, отже, для оцінки ефективності впровадження

Рис. 1. Доходи місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України та окремих країн ЄС, %

Джерело: побудовано за даними [17; 18].

Таблиця 2. Динаміка надходжень власних доходів до місцевих бюджетів, млрд євро

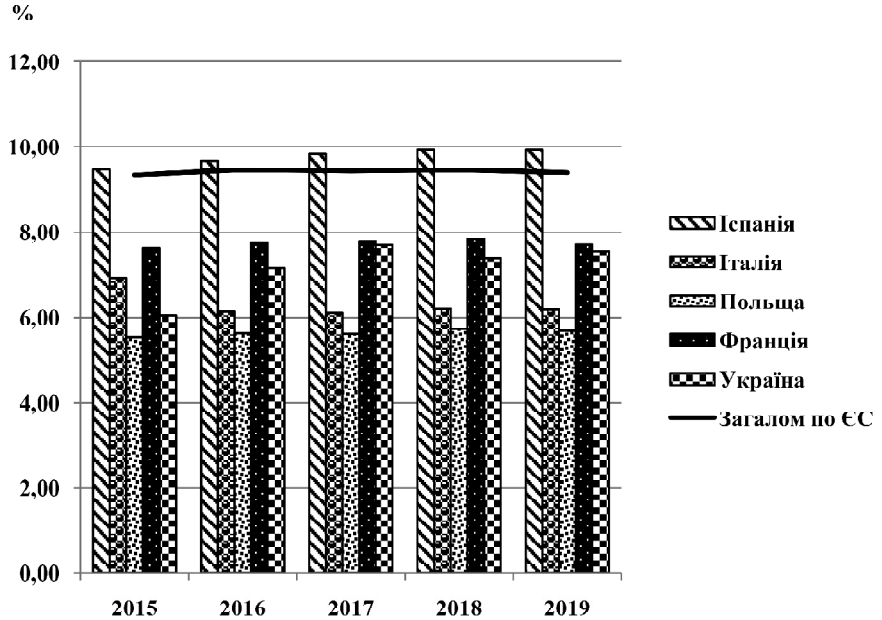
	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, млрд євро	Відхилення, %
Іспанія	102	108	114	120	124	22	21,08
Італія	115	104	106	110	111	-4	-3,48
Польща	24	24	26	29	30	6	26,89
Франція	168	173	179	185	187	19	11,52
ЄС	1140	1188	1233	1279	1312	171	15,02
Україна	5	6	8	8	10	5,4	108,49

Джерело: складено і розраховано за даними [17—19].

реформи доцільно не лише проаналізувати її результати в динаміці, а й порівняти їх з показниками ряду країн Європейського Союзу. Для порівняння розглянемо місцеві фінанси таких країн, як Іспанія, Італія, Польща та Франція, адже вони подібні до України за розмірами та чисельністю населення (табл. 1), а також проаналізуємо загальні тенденції в Європейському Союзі.

Враховуючи, що організація місцевих фінансів безпосередньо залежить від адміністративно-територіального устрою країни, розглянемо детальніше адміністративний поділ обраних для порівняння країн. Так, Іспанія є федеративною державою, що поділяється на 17 автономних областей та 50 провінцій. Відповідно місцеві фінанси Іспанії складаються з фінансів штатів та власне місцевих фінансів. Інші держави є унітарними, а їх адміністративний поділ має наступний вигляд: Італія — 20 регіонів, близько 110 провінцій, 8092 комун та 15 міст із статусом метрополій; Польща — 16 воєводств, 379 повітів та 2479 гмін (з яких 597 — селищні гміни, 1576 — сільські гміни, а решта 306 — це міські гміни); Франція — 101 департамент, 22 метропольних та 5 заморських регіонів, 329 округів, 3883 кантони та 36783 комуни [11, с. 216, 222, 235, 241, 353, 357, 442, 445]; Україна — 1 Автономна республіка Крим, 24 області, 461 місто, 490 районів, 882 селища міського типу, 28 400 сільських населених пунктів та 841 об'єднана територіальна громада [13].

Таким чином, проведена дослідження дасть змогу порівняти досягнення України в сфері реформування місцевих фінансів з досягненнями європейських країн унітарного державного устрою, а також оцінити ефективність організації місцевих фінансів за федеративного устрою.

Рис. 2. Частка власних доходів місцевих бюджетів у ВВП України та окремих країн ЄС, %

Джерело: побудовано на основі [12; 14; 17; 18].

Досліджуючи результати реформування місцевих фінансів України в контексті проведення фінансової децентралізації, доцільно взяти за основу методику моніторингу процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування Міністерства розвитку громад та територій України [15]. Ця методика передбачає аналіз таких показників:

- частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті;
- динаміка власних доходів місцевих бюджетів;
- частка власних доходів місцевих бюджетів у ВВП;
- власні доходи місцевих бюджетів на 1 мешканця;
- видатки місцевих бюджетів на 1 мешканця.

Зважаючи на те, що реформа децентралізації ставить на меті підвищення рівня фінансової самостійності

Таблиця 3. Власні доходи місцевих бюджетів на 1 мешканця, євро

	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, євро	Відхилення, %
Іспанія	2198	2325	2458	2559	2633	435	19,79
Італія	1888	1717	1752	1817	1834	-54	-2,85
Польща	626	632	689	750	795	168	26,89
Франція	2519	2602	2677	2765	2788	269	10,69
ЄС	2570	2670	2767	2866	2935	366	14,23
Україна	116	142	181	195	248	132	112,98

Джерело: складено і розраховано на основі [10; 13; 17; 18].

Таблиця 4. Трансферти з державного бюджету до місцевих бюджетів, млрд євро

	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, млрд євро	Відхилення, %
Іспанія	121	124	131	137	141	20	16,46
Італія	134	141	137	139	138	4	3,13
Польща	32	32	37	41	45	13	42,41
Франція	83	79	77	77	83	1	0,60
ЄС	896	915	938	974	1003	106	11,86
Україна	7	7	9	9	9	2	25,19

Джерело: складено і розраховано на основі [17—19].

місцевих бюджетів [16] доцільно також розглянути динаміку надходжень трансфертів з державного до місцевих бюджетів, а також співвідношення власних доходів та трансфертів в доходах місцевих бюджетів.

Так, розглядаючи частку доходів місцевих бюджетів у зведеному (з урахуванням трансфертів), необхідно відмітити, що за даним показником протягом 2015—2019 років Україна знаходиться приблизно на одному рівні з іншими унітарними європейськими країнами (приблизно 35% доходів зведеного бюджету складають доходи місцевих бюджетів). Загалом по ЄС цей показник протягом всього досліджуваного періоду становить приблизно 43%, значно вищим він є в Іспанії — понад 50% (рис. 1).

Аналізуючи динаміку надходжень власних доходів до місцевих бюджетів, необхідно відмітити загальну тенденцію до їх збільшення в усіх країнах, окрім Італії (табл. 2).

Водночас важко співвідносити власні доходи місцевих бюджетів України та країн ЄС у абсолютному виразі, адже останні значно переважають. Проте порівнюючи тенденції росту, можна говорити про позитивні результати реформи в Україні, адже протягом 2015—2019 років власні доходи місцевих бюджетів зросли вдвічі.

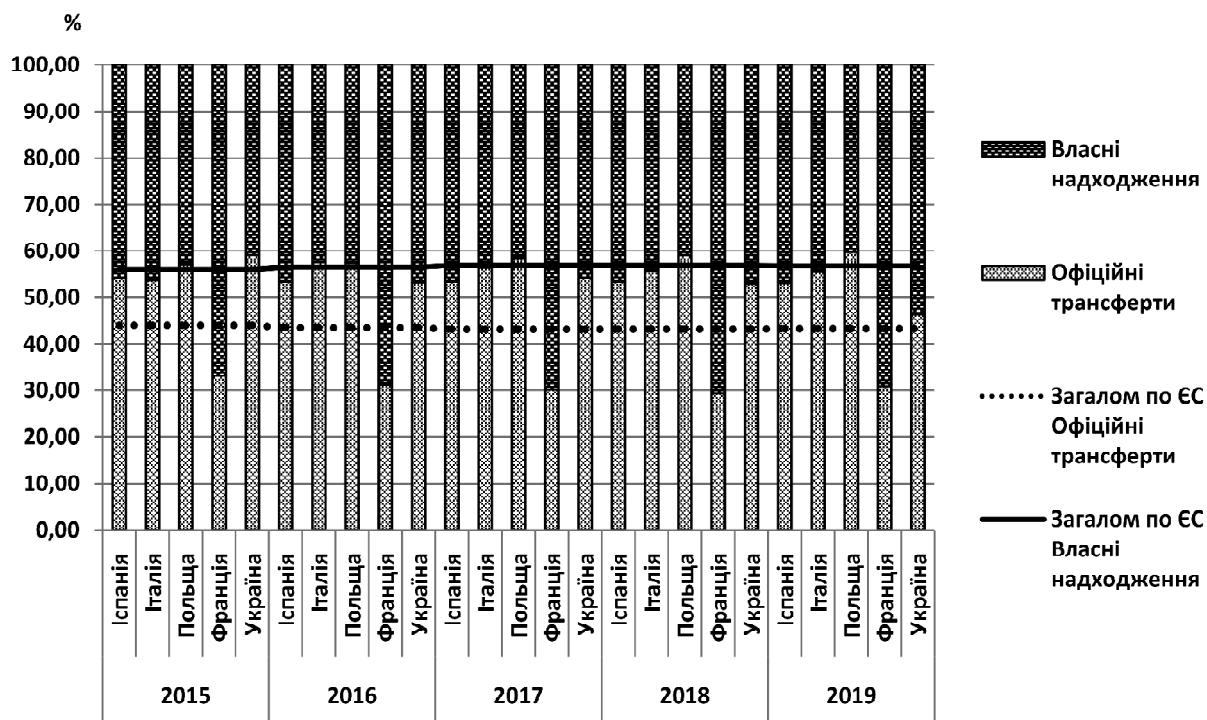
Для якісної оцінки зростання власних доходів органів місцевого самоврядування розглянемо їх ріст у співвідношенні з ростом ВВП (рис. 2).

З рисунка 2 видно, що власні доходи місцевих бюджетів України реально збільшились як у грошовому вимірі, так і у відношенні до ВВП. Водночас необхідно зазначити, що в Україні через місцеві бюджети розподіляється більше ВВП ніж в Італії та Польщі, до того ж, значення даного показника має тенденцію до зростання.

Загалом по ЄС частка власних доходів місцевих бюджетів у ВВП становить близько 9%.

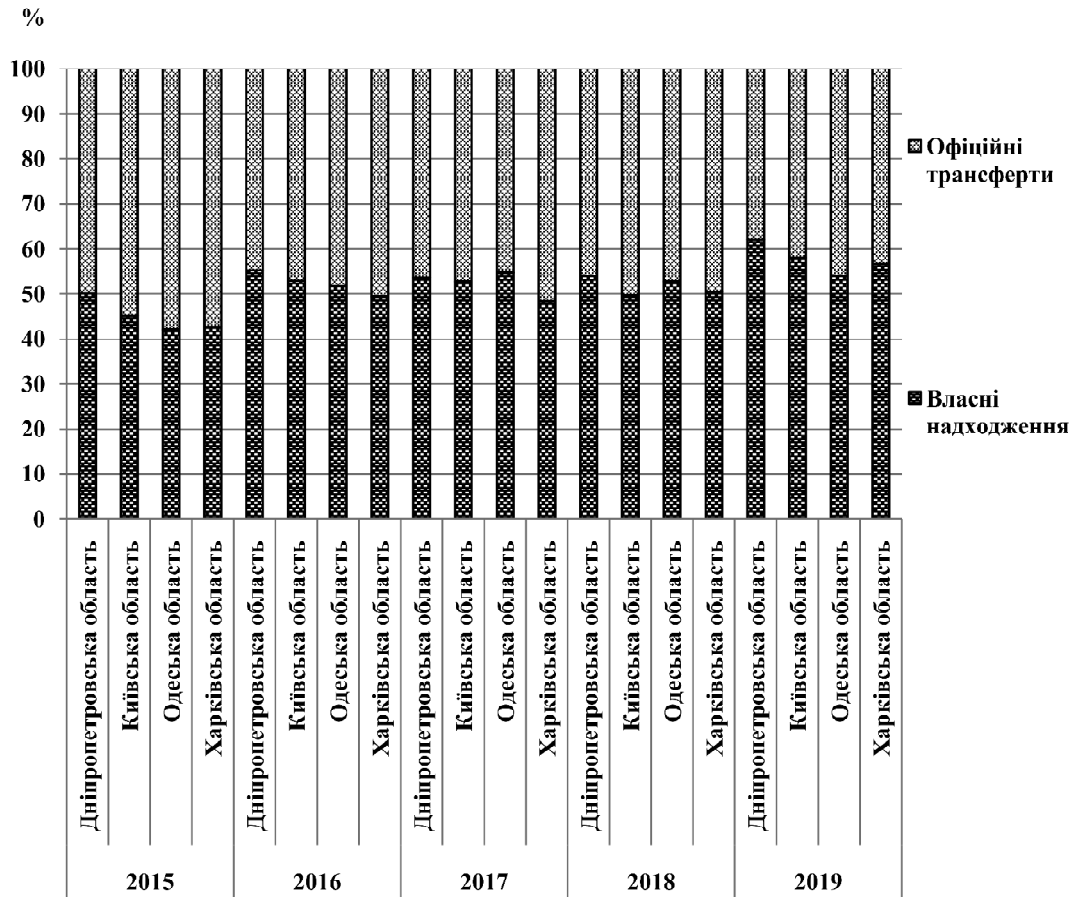
Порівнюючи власні доходи місцевих бюджетів на 1 мешканця, як один з показників, що свідчить про добробут населення, можна знову побачити тенденцію до значного зростання значення показника в Україні протягом досліджуваного періоду (табл. 3). Проте в грошовому виразі на 1 мешканця України припадає значно менше доходів місцевих бюджетів ніж в країнах ЄС, що пояснюється відповідно низькими надходженнями власних доходів до місцевих бюджетів, саме в грошовому виразі.

Ще однією важливою складовою доходів місцевих бюджетів є трансферти. Так, реформування місцевих фінансів передбачало розширення повноважень місцевих органів влади, та делегування їм деяких повноважень держави. Дуже важливо щоб разом із делегуванням повноважень, держава передавала і фінанси на їх виконання. Так порівнявши обсяги трансфертів із державного бюджету місцевим в Україні та країнах ЄС (табл. 4), можна зробити висновки щодо загальної тенденції до збільшення надходжень трансфертів від державного бюджету до місцевих, при цьому у відносному виразі найбільше протягом 2015—2019 років зросли

Рис. 3. Співвідношення власних доходів та трансфертів у структурі місцевих бюджетів

Джерело: побудовано за даними [17; 18].

Рис. 4. Співвідношення власних доходів та трансфертів у структурі місцевих бюджетів України в 2015–2019 роках

Джерело: побудовано за даними [18–20].

трансферти до місцевих бюджетів Польщі та України.

Отже, проаналізувавши окремо такі елементи місцевих бюджетів, як власні доходи та трансферти, виявлено загальні тенденції до зростання їх як в абсолютному, так і у відносному виразі. Ці тенденції є позитивними, адже свідчать про зростання дохідної бази місцевих бюджетів. Проте, зважаючи на те що однією з умов децентралізованої фінансової системи є фінансова самодостатність місцевих бюджетів, вагоме значення має співвідношення власних доходів та трансфертів у структурі місцевих бюджетів (рис. 3).

З рисунка 3 бачимо, що за роки проведення реформи децентралізації структура місцевих бюджетів України наблизилася до структури місцевих бюджетів країн ЄС, де спостерігається співвідношення власних доходів місцевих бюджетів до трансфертів у пропорції 55:45. Також варто відмітити, що в усіх інших досліджуваних країн, окрім Франції, у структурі доходів місцевих бюджетів переважають трансферти. У Франції ж, навпаки, власні доходи становлять близько 70% доходів місцевих бюджетів. Аналіз місцевих бюджетів провідних регіонів України (рис. 4) також підтверджує, що структура місцевих бюджетів України наблизилася до структури місцевих бюджетів країн ЄС, адже вже в 2019 році

Таблиця 5. Видатки місцевих бюджетів на 1 мешканця, євро

	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення, євро	Відхилення, %
Іспанія	5110	5041	4146	5426	5708	598	11,70
Італія	3985	3985	3970	4064	4111	126	3,15
Польща	1466	1450	1647	1868	2008	542	36,98
Франція	3767	3737	3805	3877	4046	279	7,42
ЄС	4599	4679	4790	4991	5156	557	12,12
Україна	271	292	391	422	468	197	72,84

Джерело: складено і розраховано на основі [17; 18; 21].

понад 55% доходів місцевих бюджетів становили власні надходження.

Таким чином, аналіз доходів місцевих бюджетів України засвідчив наявність значних результатів. Зважаючи на те, що доходи місцевих бюджетів покликані слугувати матеріальною базою забезпечення можливості місцевого самоврядування виконувати власні та делеговані функції та завдання, показником оцінки ефективності реформування місцевих фінансів може слугувати динаміка видатків місцевих бюджетів на 1 мешканця (табл. 5).

Результати розрахунків, що наведено в таблиці 5, свідчать про ефективність впровадження реформи, адже за п'ять досліджуваних років видатки місцевих бюджетів України на 1 мешканця зросли на 73%. Проте в абсолютному виразі у порівнянні

з країнами ЄС цей показник залишається незначним.

Зміцнення місцевих бюджетів у результаті активного реформування потребує подальших дій щодо оптимізації та забезпечення ефективності бюджетних видатків, враховуючи, що у їх структурі переважають соціальні видатки. Формування місцевих бюджетів на середньострокову перспективу, забезпечення їх збалансованості з урахуванням економічної циклічності та гнучкості і адаптивності з огляду на рівень життя населення потребує ефективних управлінських рішень щодо створення умов для активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, розвитку малого та середнього бізнесу.

ВИСНОВКИ

Таким чином, аналіз результатів впровадження реформи децентралізації в Україні показав позитивні зрушення в системі місцевих фінансів. Наразі організація місцевих фінансів України практично відповідає рівню найбільш наближених до неї (за площею території, чисельністю населення та формою державного устрою) країн ЄС.

Основною проблемою місцевих фінансів та публічних фінансів загалом в Україні залишається низький у порівнянні з європейськими країнами ВВП. Так, частка місцевих бюджетів у ВВП в Україні практично відповідає значенню цього показника в ряді країн ЄС (Італії, Польщі, Франції), проте в абсолютному вимірі набагато нижче. Зважаючи на це, та враховуючи досвід країн ЄС, де значну частину ВВП створює малий та середній бізнес, а також враховуючи те, що основу доходів місцевих бюджетів України складають єдиний податок, частка податку на доходи фізичних осіб та частка податку на прибуток підприємств, можна зробити висновки, що надалі заради розвитку місцевих фінансів України варто рухатися саме в напрямі підтримки малого та середнього бізнесу, активізації ділової активності загалом. Подальше дослідження місцевих фінансів варто розглядати в контексті внесення змін до Конституції щодо децентралізації, що очікуються в 2021 році та в контексті завершення реформи децентралізації.

Література:

1. Луніна І.О., Бондарук Т.Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2019. 304 с.
2. Місцеві фінанси та бюджетна децентралізація / Децентралізація: офіційний сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/finance>
3. Anca Florentina Gavriluta (Vatamanu) & Florin Oprea, 2017. "Fiscal Decentralization Determinants And Local Economic Development In Eu Countries," EURINT, Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, vol. 4, pp. 180—197.
4. Slavinskaite N. Fiscal decentralization and economic growth in selected European countries Journal of Business Economics and Management. 2017. № 18 (4): 745—757.
5. Laszek A., Trzeciakowski R. State Decentralization in Poland Has Been Successful, but There Is Still Room for

Improvement (De)centralization under examination. URL: http://4liberty.eu/wp-content/uploads/2018/11/ALEKSANDER-%C5%81ASZEK-RAFA%C5%81-TRZECIAKOWSKI_STATE-DECENTRALIZATION-IN-POLAND-HAS.pdf

6. Sanja Kmezic, W. Bartlett, Katarina Dulic The Impact of Fiscal Decentralisation on Local Economic Development in Serbia LSEE Papers on Decentralisation and Regional Policy. 2018. № 7. URL: <https://www.lse.ac.uk/LSEE-Research-on-South-Eastern-Europe/Assets/Documents/Publications/Decentralisation-Papers/Research-Paper-7.pdf>

7. Pavlova-Banova M. Fiscal Decentralization in Europe: Effects on Local Governments, Fiscal Autonomy, Economic Archive, D.A. Tsenov Academy of Economics. Svishtov, Bulgaria, 2018, issue 3, pp. 3—14.

8. Реформа децентралізації / Урядовий портал: офіційний сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>

9. Lysiak L.V. Budgetary doecentralization: the status andprospects of implementation in Ukraine / Challenges and prospects for the development of a new economy at global, national, and regional levels: collective monograph. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2019. Pp. 55—72.

10. Population change — Demographic balance and crude rates at national level / Eurostat. URL: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_gind&lang=en

11. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу: навч. посіб. / За заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, М.К. Орлатого. К.: НАДУ, 2015. 628 с.

12. GDP and main components (output, expenditure and income) / Eurostat. URL: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_gdp&lang=en

13. Україна у цифрах 2019. Статистичний збірник / Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_Ukraine%20in%20figures_u.pdf

14. Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах) / Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

15. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування / Міністерство розвитку громад та територій України: офіційний сайт. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/reformuvannya/monitoring-protseesu-detsentralizatsiyi-vladi-ta-reformuvannya-mistsevogo-samovryaduvannya/>

16. Бліщук К.М. Фінансова децентралізація: проблеми та перспективи Ефективність державного управління. 2018. № 4 (57). Ч. 2. С. 178—189.

17. Government revenue, expenditure and main aggregates / Eurostat: офіційний сайт. URL: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_main&lang=en

18. Статистичний збірник: Бюджет України 2019 / Міністерство фінансів України: офіційний сайт. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_\(for_website\)%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2019_(for_website)%20(1).pdf)

19. Статистичний збірник: Бюджет України 2017 / Міністерство фінансів України: офіційний сайт. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/Budget%20of%20Ukraine%202017%20\(publish\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Budget%20of%20Ukraine%202017%20(publish).pdf)

20. Оперативна інформація щодо виконання бюджетів області / Дніпропетровська обласна державна адміністрація: офіційний сайт. URL: <https://adm.dp.gov.ua/gromadyanam/pamyatki-ta-poradi/byudzheth/operativna-informaciya-shodo-vikonannya-byudzhethiv-oblasti>

21. Офіційний курс гривні до іноземних валют (середній за період) / Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates?date=01.12.2020&period=daily>

References:

1. Lunina, I.O. and Bondaruk, T.H. (2019), *Publicni finansy ta mizhbiudzhetni vidnosyny* [Public finance and intergovernmental relations], DP "Inform.-analit. Ahentstvo", Kyiv, Ukraine.

2. Decentralization: official site (2020), "Local finances and budget decentralization", available at: <https://decentralization.gov.ua/finance> (Accessed 20 November 2020).

3. Gavriluta, A. F. and Oprea, F. (2017), "Fiscal Decentralization Determinants and Local Economic Development In Eu Countries", EURINT, Centre for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, vol. 4, pp. 180—197.

4. Slavinskaite, N. (2017), "Fiscal decentralization and economic growth in selected European countries", *Journal of Business Economics and Management*, vol. 18 (4), pp. 745—757.

5. Laszek, A. and Trzeciakowski, R. (2018), "State Decentralization in Poland Has Been Successful, but There Is Still Room for Improvement (De)centralization under examination", available at: http://4liberty.eu/wp-content/uploads/2018/11/ALEKSANDER-%C5%81-ASZEK-RAFA%C5%81-TRZECIAKOWSKI_STATE-DECENTRALIZATION-IN-POLAND-HAS.pdf (Accessed 25 November 2020).

6. Kmezic, S. Bartlett, W. and Dulic, K. (2018), "The Impact of Fiscal Decentralisation on Local Economic Development in Serbia", *LSEE Papers on Decentralisation and Regional Policy*, vol. 7, available at: <https://www.lse.ac.uk/LSEE-Research-on-South-Eastern-Europe/Assets/Documents/Publications/Decentralisation-Papers/Research-Paper-7.pdf> (Accessed 20 November 2020).

7. Pavlova-Banova, M. (2018), "Fiscal Decentralization in Europe: Effects on Local Governments", *Fiscal Autonomy, Economic Archive, D. A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov, Bulgaria*, vol. 3, pp. 3—14.

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), "Decentralization reform", available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi> (Accessed 20 December 2020).

9. Lysiak, L.V. (2019), "Budgetary decentralization: the status and prospects of implementation in Ukraine", *Challenges and prospects for the development of a new economy at global, national, and regional levels*, Liha-Pres, Lviv-Torun, pp. 55—72.

10. Eurostat (2020), "Population change — Demographic balance and crude rates at national level", available at: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_gind&lang=en (Accessed 22 November 2020).

11. Kovbasiuk, Yu.V and Orlatyj, M.K. (ed.) (2015), *Administrativno-terytorial'nyj ustrij krain Yevropejs'koho Soiuzu* [Administrative and territorial structure of the European Union], NADU, Kyiv, Ukraine.

12. Eurostat (2020), "GDP and main components (output, expenditure and income)". available at: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_gdp&lang=en (Accessed 20 November 2020).

13. The official site of Statistics Service of Ukraine (2020), *Ukraina u tsyfrakh 2019. Statystychnyj zbirnyk* [Ukraine in figures 2019. Statistical collection], available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_Ukraine%20in%20figures_u.pdf (Accessed 20 November 2020).

14. The official site of Statistics Service of Ukraine (2020), *Valovyj vnutrishnij produkt (u faktychnykh tsinakh)* [Gross domestic product (at actual prices)], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 20 November 2020).

15. The official site of Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine (2020), "Monitoring the process of decentralization of power and the reform of the microscope self-assembly", available at: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/reformuvannya/monitoring-protseesu-detsentralizatsiyi-vladi-ta-reformuvannya-mistsevogo-samovryaduvannya> (Accessed 20 November 2020).

16. Blischuk, K.M. (2018), "Financial decentralization: problems and prospects", *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 4 (57), no. 2, pp. 178—189.

17. Eurostat (2020), "Government revenue, expenditure and main aggregates", available at: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_main&lang=en (Accessed 20 November 2020).

18. The official site of Ministry of Finance of Ukraine (2020), "Budget of Ukraine 2019. Statistical collection", available at: [https://mof.gov.ua/storage/files/2Budget_of_Ukraine_2019_\(for_website\)%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2Budget_of_Ukraine_2019_(for_website)%20(1).pdf) (Accessed 20 November 2020).

19. The official site of Ministry of Finance of Ukraine (2018), "Budget of Ukraine 2017. Statistical collection", available at: [https://mof.gov.ua/storage/files/Budget%20of%20Ukraine%202017%20\(publish\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/Budget%20of%20Ukraine%202017%20(publish).pdf) (Accessed 20 November 2020).

20. The official site of Dnipropetrovsk Regional State Administration (2020), "Operational information on the implementation of regional budgets", available at: <https://adm.dp.gov.ua/gromadyanam/pamyatki-ta-poradi/byudzheth/operativna-informaciya-shodo-vikonannya-byudzhethiv-oblasti> (Accessed 20 November 2020).

21. The official site of National Bank of Ukraine (2020), "Official exchange rate of hryvnia to foreign currencies (average for the period)", available at: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates?date=01.12.2020&period=daily> (Accessed 20 November 2020).

Стаття надійшла до редакції 22.12.2020 р.